

Päivänpaistetta Yhdysvaltoihin?

Yhdysvalloissa astui 1.8. voimaan Sunshine Act, joka velvoittaa lääkeyritykset ja lääkintälaitteiden valmistajat ilmoittamaan viranomaisille kaikki lääkäreille ja opetusraaaloille antamansa lahjoitukset, tarjotut ateriat, koulutuskulujen korvaukset, luentopalkkiot, apurahat yms. sekä lääkärin ja näiden lähiomaisten osakeomistukset lääketeollisuudessa (Merino JG. *BMJ* 2013;347:f4828; Silverman E. *BMJ* 2013;347:f4704).

Kaikki arvoltaan 10 dollaria (7,6 €) suuremmat lahjat ja korvaukset on ilmoitettava Center for Medicare & Medicaid Servicesille, ja tätä pienemmätkin, jos niiden arvoksi kertyy vuodessa yli 100 dollaria. Määräykset koskevat myös hammaslääkäreitä, optikkoja, osteopaatteja, kiropraktikoita ja jalkojenhoitajia. Tuotenäytteitä tai potilaille tarkoitettua koulutusmateriaalia ei tarvitse ilmoittaa eikä myöskään lääkäreiden jatkokoulutukseen (CME) liittyvien koulutustilaisuuksien luontopalkkioita, jos teollisuus ei maksa palkkiota suoraan lääkärille eikä valitse luennoitsijoita.

Syyskuusta 2014 lähtien nämä tiedot ovat avoimesti luettavalla verkkosivustolla, joten ensimmäistä kertaa potilaatkin pääsevät näkemään lääkärin sidonnaisuudet. Toisaalta viranomaiset voivat tarkistaa esimerkiksi sellaisen lääkärin sidonnaisu-

det, joka kirjoittaa paljon alkuperäislääkkeitä, vaikka rinnakkaislääkkeitäkin olisi tarjolla.

Vuonna 2009 oli 83 prosentilla yhdysvaltalaislääkäreistä ollut yhteyksiä lääketeollisuuteen. Valtaosa teollisuuden rahasta oli käytetty luentotai konsultaatiopalkkioihin, mutta yleisin hyvittelyn muoto oli ruoka. Lain tavoitteena on tuoda julki lääkärin taloudellisten sidonnaisuuksien luonnetta ja laajuutta, vähentää sopimattomien sidonnaisuuksien syntymistä sekä ehkäistä tarpeetonta terveydenhoitokustannusten kasvua. Lain todelliset vaikutukset jäävät nähtäväksi.

Alkavatko potilaat hakea tietokannasta tietoja lääkäreistään? Muuttavatko lääkärit käyttäytymistään välttyäkseen joutumasta sidonnaisuustietokantaan? Mustaako tietokantaan joutuminen lääkärin maineen? Menettävätkö lääketieteen mielipidevaikuttajat uskottavuutensa, kun heidän sidonnaisuutensa paljastuvat? Mutta toisaalta: Tuudittaudutaanko siihen, että sidonnaisuudet muuttuvat vaarattomiksi, kun ne on ilmoitettu? Vähentääkö laki lääkärin ja teollisuuden rakentavaa yhteistyötä haitaten siten uusien lääkkeiden kehittämistä?

Yhdysvaltojen esimerkki tuo muulle maailmalle mielenkiintoista seurattavaa. ■ PS